

Abstrakt

Mor včelieho plodu, *Histolyis infectiosa perniciosa larvae*, *Pestis apium americana*, je nebezpečnou nákazou včely medonosnej (*Apis mellifera*) a podľa prílohy č. 4 zákona NR SR číslo 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov choroba, ktorá podlieha hláseniu, prevencii a kontrole pri obchodoch. Pôvodcom je Gram-pozitívna sporujúca tyčinkovitá baktéria *Paenibacillus larvae* subs. *larvae*. Ochorenie je rozšírené vo všetkých oblastiach sveta, kde sa vyskytujú včely a všade spôsobuje veľké ekonomické straty (Miyagi a kol., 2000). Veľmi závažná je skutočnosť, že v oblastiach, kde sa mor nelikviduje radikálne a sú pokusy o jeho liečenie antibiotikami a chemoterapeutikami dochádza ku kontaminácii medu rezíduami liečiv a perzistencii a šíreniu ochorenia moru včelieho plodu. V roku 2008 sa začal v Slovenskej republike realizovať „Národný program monitoringu moru včelieho plodu na roky 2008 – 2009“, ktorého hlavným cieľom bola depistáž pôvodcu moru včelieho plodu. Na základe poznatkov a výsledkov z tohto monitoringu a programu bol MP SR a ŠVPS SR prijatý a realizovaný Národný program eradikácie moru včelieho plodu aj v rokoch 2010 až 2014. Tieto programy boli realizované aj v okrese Trebišov za účelom ozdravenia chovov včiel od nákazy moru včelieho plodu. Za vykonávanie veterinárnych kontrol bola zodpovedná Regionálna veterinárna a potravinová správa Trebišov. Veterinárne kontroly boli vykonávané prostredníctvom úradných veterinárnych lekárov, poverených úradných veterinárnych asistentov a poverených súkromných veterinárnych lekárov. Klinické prehliadky včelstiev na prítomnosť moru včelieho plodu boli v sledovanom období rokov 2009 až 2014 zabezpečované na 90 až 95% prostredníctvom poverených asistentov úradných veterinárnych lekárov. V roku 2009 bolo vykonaných spolu 7205 klinických prehliadok včelstiev, odobraté boli 2 vzorky na bakteriologické vyšetrenie plodového plástu na prítomnosť pôvodcu *Paenibacillus larvae*, z toho 1 bola pozitívna. V roku 2010 bolo vykonaných spolu 7500 klinických prehliadok včelstiev, odobraté boli 3 vzorky na bakteriologické vyšetrenie plodového plástu na prítomnosť pôvodcu, z toho 3 boli pozitívne. V roku 2011 bolo vykonaných spolu 8162 klinických prehliadok včelstiev, odobratých bolo 11 vzoriek na bakteriologické vyšetrenie plodového plástu na prítomnosť pôvodcu, z toho 9 bolo pozitívnych. V rokoch 2010 a 2011 nebola z celkovo 24 vzoriek meliva ani jedna pozitívna. V roku 2012 sme vykonali 7327 klinických vyšetrení včelstiev a odobrali 3 vzorky na vyšetrenie plástov, ktoré boli všetky pozitívne. V roku 2013 sme vykonali 7335 klinických vyšetrení a rovnako ako v predchádzajúcom roku boli z 3 vzoriek všetky tri pozitívne. V roku 2014 sme vykonali 8099 prehliadok včelstiev a z dvoch vzoriek odobratých na

bakteriologické vyšetrenie plástov boli obe pozitívne. Zo 105 vzoriek meliva vyšetrených v rokoch 2012 až 2014 bolo len 5 pozitívnych, navyše v poslednom roku pozitivita bola nulová, čo je potešujúcim faktom v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi. Analýzou výsledkov za sledované obdobie rokov 2009 až 2014 a epizootologickým šetrením jednotlivých pozitívnych prípadov bolo zistené pretrvávanie nepriaznivej nákazovej situácie v dvoch rizikových oblastiach okresu Trebišov. Nákazová situácia v ostatných oblastiach je dobrá. RVPS Trebišov rozhodla aj o nahradení klinických prehliadok včelstiev v ochrannom pásme nákazy morom včelieho plodu laboratórnym vyšetrením zmesných vzoriek zimného meliva podľa NPE MVP v roku 2011 a 2012. Tento spôsob monitorovania pôvodcu MVP je pri objektívnom odbere vzoriek veľmi vhodný a perspektívny, pretože môže včas upozorniť na prípadné hroziace nebezpečenstvo.

Abstract

American foulbrood, *Histolysis infectiosa pernicioso larvae*, *Pestis apium americana*, is a dangerous infection of honeybee (*Apis mellifera*) and according to appendix no. 4 NR SR Act No. 39/2007 Coll. on veterinary care as amended it is the illness requiring reporting, prevention and control of operations. The causative agent is a sporulating Gram-positive rod-shaped bacterium *Paenibacillus larvae subs. larvae*. The disease is widespread in all areas of the world where there are bees and everywhere it is causing losses. Very significant is the fact that in those areas where the disease is not eradicated in radical way and where attempts to treat it with antibiotics and chemotherapeutics are, this leads to contamination of honey with residues of pharmaceuticals and to persistence and spread of the disease. In 2008, Slovak Republic started to implement the "National program for monitoring foulbrood for years 2008-2009", whose main objective was the screening of the etiological agent of foulbrood. Based on the findings and results of this monitoring program the Ministry MP SR and ŠVPS SR adopted a National Programme for the eradication of American foulbrood for years 2010, 2011 and 2012. These programs were also carried out in the district of Trebišov for the purpose of recovery of beekeeping from American foulbrood disease. For veterinary controls the RVPS Trebišov was responsible. Veterinary controls have been carried out through official veterinarians, delegated official veterinary assistants, and delegated private veterinarians. Clinical examinations of colonies for the presence of American foulbrood during the monitored period 2009-2014 were provided to 90-95% by authorized assistants of veterinary doctors. In 2009 it was made 7205 clinical examinations of hives and 2 samples were taken for bacteriological examination the presence of a pathogen *Paenibacillus larvae*, of which 1 was positive. In 2010 it was made 7500 clinical examinations of hives and 3 samples for bacteriological examination were collected, 3 of which were positive. In 2011 it was made 8162 clinical examinations, 11 samples were collected for bacteriological examination, of which 9 were positive. In 2012 we conducted 7327 clinical examinations and collected 3 samples, all positive. In 2013 we conducted 7335 clinical examinations and as in the previous year 3 samples were taken, all three positive. In 2014 we conducted 8099 clinical examinations of hives and two samples were taken for bacteriological examination and were both positive. Of the 105 samples examined in the years 2012 to 2014 was only 5 positive, moreover, in the last year no sample was positive, what is a pleasing fact when compared to previous years. Analysis of the results for the period 2009 to 2014 and the epidemiological investigations of individual positive cases found persistence of an unfavorable

epidemiological situation in the two risk areas of the district Trebišov. The situation in other areas is good. RVPS Trebišov therefore decided to replace the clinical examinations of hives in the laboratory examination of samples of mixed winter grist. This method of monitoring is in an objective sampling very useful and promising, it may represent the early warning of any impending danger.